

**К.Ф. Черкашина, канд. екон. наук,
Я.І. Мозговий, аспірант,
ДВНЗ “Українська академія банківської справи НБУ”**

ПІДХОДИ ДО РОЗРАХУНКУ ЕКОНОМІЧНОГО КАПІТАЛУ У ВІТЧИЗНЯНИХ БАНКАХ

Останнім часом значна кількість праць провідних економістів присвячена вивченню економічного капіталу. Більшість науковців визначають економічний капітал як капітал, який повинен мати банк, виходячи з рівня своїх ризиків. Економічний капітал є функцією ризиковості, мінливості, диверсифікації та концентрації. Так, згідно з Базельською угодою про капітал кожен банк повинен мати мінімально необхідну величину для покриття таких видів ризику фінансових установ, як кредитний, ринковий та операційний. При цьому основною функцією економічного капіталу є управління капіталом, яке урівноважує капітал, доходи та ризики.

В економічній літературі існують два основні підходи до характеристики економічного капіталу. Згідно з першим він визначається як сума капіталів, необхідних для покриття певної сукупності конкретних ризиків. У такому випадку економічний капітал може бути як більшим, так і меншим від обсягу регулятивного капіталу. Отже, можна стверджувати таке: якщо економічний капітал значно менший від регулятивного, то банківська установа здійснює низькоризикову діяльність. Протилежний випадок означає або більшу ризикованість діяльності банку, або ж включення більшої кількості ризиків чи врахування неочікуваних збитків.

Другий підхід базується на визначенні найбільш надійної та стійкої компоненти регулятивного капіталу, яка спроможна покрити певну сукупність ризиків та результат їх комплексної взаємодії. Виходячи з цього, можна стверджувати, що економічний капітал менший від регулятивного і становить лише його певну частину.

Проаналізувавши дані підходи, можна зробити висновок про те, що в умовах, які склалися в Україні, на нашу думку, найбільш прийнятним є перший підхід. Отже, банк повинен мати у своєму розпорядженні економічний капітал, який дозволить покривати основні види ризиків. Виходячи з цього доречним є розрахунок необхідного розміру економічного капіталу: для покриття кредитних ризиків, для покриття ринкових ризиків, а також для покриття операційних ризиків. Алгоритм розрахунків може бути таким.

Для розрахунку економічного капіталу під ринкові ризики доречно використовувати підхід, заснований на внутрішній моделі. У цьому випадку береться значення Value-at-Risk, тобто максимальних втрат за

портфелем протягом певного періоду при визначеній ймовірності. Складність у ризик-факторах, тобто параметрах, що визначають вартість та ризикованість портфеля.

Розрахунок економічного капіталу за кредитним ризикам базується на підході, заснованому на внутрішніх рейтингах. Суть його в тому, що:

- 1) розробляється системи внутрішніх рейтингів;
- 2) проводиться оцінка кредитоспроможності контрагентів та присвоєння їм рейтингів;
- 3) визначається ймовірність дефолту для кожного з контрагентів;
- 4) оцінюється сума заборгованості контрагентів у момент можливого дефолту;
- 5) здійснюється оцінка частки неповернених активів у випадку дефолту;
- 6) визначається строк погашення заборгованості.

Найбільша проблема у даному випадку – визначення ймовірності дефолту.

Розрахунок економічного капіталу за операційними ризиками може базуватися на підході, який заснований на внутрішній оцінці. Суть його в тому, що:

- 1) визначаються коефіцієнти ризику – середня сума, якою банк ризикує при настанні ризикового випадку;
- 2) визначається ймовірність настання ризикового випадку;
- 3) величину збитків при настанні ризикового випадку.

О.В. Чернадчук, Сумський державний університет

ЩОДО ПИТАННЯ ПРАВОВОЇ ЯКОСТІ ЗАКОНУ УКРАЇНИ “ПРО ДЕРЖАВНИЙ БЮДЖЕТ”

Виходячи з особливого значення Закону України “Про Державний бюджет”, слід зазначити про важливість існування в бюджетному праві категорії “правова якість закону про Державний бюджет України”. Так, В.Д. Чернадчук, у своїй монографії “Стан та перспективи розвитку бюджетних правовідносин в Україні” виділяє як складові правової якості Закону України “Про Державний бюджет” такі його властивості: матеріально-правові, процесуально-правові та техніко-юридичні.

Як зазначає В.Д. Чернадчук, матеріально-правові властивості є властивостями правової легальності змісту закону про бюджет, тобто ті властивості, що відображають відповідність прийнятого закону нормам, які визначають компетенцію законодавця, відповідність норм закону про бюджет Конституції України, а також Бюджетному кодексу України (далі – БК України). Зрозуміло, що саме матеріально-правова якість закону є невід’ємною передумовою якісної реалізації норм, що